מְלוּם וּבָרָא בו בְּרִיּוֹת טובות וְאִילָנוֹת טובות לַהֲנוֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם. [ב]וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ (ג) אֶלָּא פַּעַם אַחַת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. (ד) וְאִם אֵחַר לְבָרֵךְ (ה) עַד אַחַר שֶׁגָּדְלוּ הַפֵּרוֹת, לֹא יְבָרֵךְ עוֹד:

רכז בִּרְכַּת הַזֵּיקִים. וּבו ג׳ סְעִיפִים:

א [א]עַל הַזֵּיקִים, וְהוּא כְּמִין כּוֹכָב (א) הַיּוֹרֶה כַּחַץ בְּאֹרֶךְ הַשָּׁמַיִם (ב) מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְנִמְשָׁךְ אוֹרוֹ כְּשֶׁבָּט, וְעַל רַעֲדַת הָאָרֶץ, וְעַל (ו) [א] (ג) הַבְּרָקִים, וְעַל הָרְעָמִים, [ב]וְעַל רוּחוֹת (ד) שֶׁנָּשְׁבוּ בְּזַעַף, (ה) עַל כָּל אֶחָד מֵאֵלּוּ אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. (ו) [ג]וְאִם יְרָצָה יֹאמַר (ז) בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם: **ב** [ד]כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְפַּזְּרוּ הָעָבִים נִפְטָר בִּבְרָכָה אַחַת, (ח) נִתְפַּזְּרוּ בֵּין בָּרָק

[א] הַבְּרָקִים. עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב, וְעַיֵּן בְּרַכֵּי יוֹסֵף (סק״ד) שֶׁאִם בֵּרַךְ עַל הַבָּרָק וְנִתְכַּוֵּן לִפְטֹר הָרַעַם הַבָּא אַחֲרָיו יָצָא. וְעַיֵּן שָׁם (ס״ק א, ב, ו) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת כְּתָב יָד לְמַהֲרַ״מ בֶּן חָבִיב בְּצַל הַמְחַבֵּר גַּם פְּשׁוּט שֶׁכָּתַב לֹא רָאִינוּ מְבָרְכִים עַל כּוֹכָב הֶרֶץ מִפְּקוֹם לְמָקוֹם, אֲבָל כֵּיוָן שֶׁמַּכִּירִין בְּפוֹסְקִים, לֹא רָאִינוּ אֵינוֹ רָאוּי, וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְלֹא יְבָרֵךְ

בְּאֹר הַגּוֹלָה

ב מְרַדְּכִי שָׁם (פ״ו סי׳ קמח) הַגָּהוֹת מָיְמוֹנִיּוֹת (פ״י אות ט).

א בְּרָכוֹת נ״ד (ע״א) וְנ״ח (ע״ב).

ב תּוֹסָפוֹת (נט. ד״ה על הרוחות) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (פ״ט ה״ב).

ג שָׁם נ״ט (ע״א) כְּאוֹקִימְתָּא דְּרַבָּא כְּפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת (ד״ה רבא) וְהָרַי״ף (מג:) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״י הי״ד) וְהָרא״ש (פ״ט סי׳ יג).

ד יְרוּשַׁלְמִי שָׁם לְפֵרוּשׁ רַבֵּנוּ יוֹנָה (מג: ד״ה אם) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (נט. ד״ה ירושלמי) וְהָרא״ש (שם).

בְּאֹר הַיטֵב

כ״ח [וְהוּא הַדִּין רוֹאֶה פּוֹרַחַת בְּחֹדֶשׁ אֲדָר]:

א (ו) הַבְּרָקִים. בְּלִיצ״ן בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז, אוֹמֵר עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, דְּלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם, שֶׁאֵין נִרְאִין בְּכָל הָעוֹלָם. וְעַל הָרְעָמִים בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז דוֹנֶר״ן, אִם יִרְצֶה אוֹמֵר מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית דְּמַעֲשֵׂה הֵם, וְאִם יִרְצֶה אוֹמֵר שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם שֶׁהַקּוֹל נִשְׁמָע בְּכָל הָעוֹלָם. וּמִשּׁוּם הָכִי כָּתַב הַמְחַבֵּר בְּזַעַף, רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּכֹחַ גָּדוֹל, אֲז אוֹמֵר עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית אוֹ שֶׁכֹּחוֹ וכו׳, אֲבָל אִם נָשְׁבוּ בִּנְחַת אוֹמֵר דַּוְקָא עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְכָתַב הַפְּמַגֵּן אַבְרָהָם (סק״א), אִם שָׁמַע רַעַם וְרָאָה בָּרָק כְּאֶחָד, מְבָרֵךְ עַל שְׁנֵיהֶם בְּרָכָה אַחַת בָּרוּךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, דְּאֵין מַרְבִּין בִּבְרָכוֹת, אֲבָל אִם הֵם בְּאִים בְּזֶה אַחַר זֶה,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֵילָנֵי סָרָק לֹא [אַחֲרוֹנִים]: (ג) אֶלָּא פַּעַם אַחַת. מִדְּסָתָם, מַשְׁמַע (ו) דְּאֲפִלּוּ עַל אִילָנוֹת אֲחֵרִים לֹא יְבָרֵךְ וְכַנַּ״ל בְּסִימָן רכ״ה סָעִיף י׳: (ד) וְאִם אֵחַר לְבָרֵךְ וכו׳. הֵינוּ, אֲפִלּוּ לֹא רָאָה כְּלָל מִקֹּדֶם, אֲפִלּוּ הָכִי אִבֵּד הַבְּרָכָה כֵּיוָן שֶׁגָּדְלוּ הַפֵּרוֹת, כֵּן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה היוצא), אֲבָל בְּאַלִּיָּה רַבָּה (סק״ב) הִכְרִיעַ לְדִינָא (ז) דְּאִם לֹא רָאָה מִקֹּדֶם [א]לֹא אִבֵּד הַבְּרָכָה, וְכֵן מַשְׁמַע גַּם כֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א דַּאֲפִלּוּ כְּבָר גָּדַל הַפֵּרִי לֹא אִבֵּד הַבְּרָכָה. וּמִכָּל מָקוֹם אִם כְּבָר גָּדַל הַפֵּרִי וְנִגְמַר כָּל צָרְכּוֹ שֶׁרָאוּי לְבָרֵךְ עָלָיו שֶׁהֶחֱיָנוּ, מַשְׁמַע מִפֵּרִי מְגֻדָּלִים (א״א סק״א) וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סג ס״ב) שֶׁשּׁוּב אֵין כְּדַאי לְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ: (ה) עַד אַחַר שֶׁגָּדְלוּ. אֲבָל קֹדֶם שֶׁגָּדְלוּ הַפֵּרוֹת (ג) יוּכַל לְבָרֵךְ, וַאֲפִלּוּ לֹא בֵּרַךְ בְּשָׁעַת רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה [תְּשׁוּבַת מַהֲרִ״ל סִימָן קמ״ג]:

א (א) הַיּוֹרֶה כַּחַץ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא כּוֹכָב שֶׁיֵּשׁ לוֹ זָנָב וְשֶׁבָּט שֶׁל אוֹרָה, [ב]וּשְׁנֵיהֶם הָעָתִיקוּ אֲחֵרוֹנִים לְדִינָא. וְאִם אוֹתוֹ כּוֹכָב עַצְמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁבֶט רוֹאֶהוּ עוֹד הַפַּעַם בְּלַיְלָה אַחֵרֶת, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ (ו) כָּל שֶׁהוּא עֲדַיִן בְּתוֹךְ שִׁשִּׁים יוֹם לִרְאִיָּה רִאשׁוֹנָה: (ב) מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְלֹא יְבָרֵךְ בְּלַיְלָה אֶחָד (ג) רַק פַּעַם אַחַת, אֲפִלּוּ אִם רָאָה כּוֹכָב אַחֵר רָץ בְּאוֹתוֹ לַיְלָה: (ג) הַבְּרָקִים. בְּלִיצִי״ן בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז. וְאוֹתָן שֶׁהֵן בָּאִים בְּלֹא רַעַם כְּלָל רַק מֲחֻמַּת חֹם, מְצַדֵּד הַחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סג ס״ז) שֶׁאֵין זֶה בְּרָקִים הַנִּזְכָּר בַּגְּמָרָא (נט.) וְאֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם: (ד) שֶׁנָּשְׁבוּ בְּזַעַף. וְאִם שֶׁלֹּא בְּזַעַף, אִם הוּא (ג) רוּחַ גָּדוֹל מְבָרֵךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְלֹא יוּכַל לְבָרֵךְ שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ וכו׳ אַחֲרֵי שֶׁהוּא שֶׁלֹּא בְּזַעַף גָּדוֹל. וְטוֹב לְבָרֵךְ תָּמִיד עַל רוּחַ סְעָרָה שֶׁאֵין מְצוּיָה רַק בִּרְכַּת עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, שֶׁבָּזֶה בְּוַדַּאי יוֹצֵא מִמַּה נַּפְשָׁךְ, (ד) כִּי אֵין אָנוּ בְּקִיאִין כָּל כָּךְ מַהוּ בְּזַעַף: (ה) עַל כָּל אֶחָד וכו׳. וְהָעוֹלָם (ה) נוֹהֲגִים לְבָרֵךְ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ו) עַל הַבְּרָקִים עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְעַל הָרְעָמִים שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ וכו׳, וְכֵן מִסְתַּבֵּר שֶׁעַל יְדֵי הָרַעַם נִרְאֶה גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִבְּבָרָק. אָמְנָם בָּאֱמֶת שַׁיָּךְ כָּל אַחַת מֵהַבְּרָכוֹת עַל שְׁנֵיהֶם, (ו) וְעַל כֵּן אִם שָׁמַע רַעַם וְרָאָה בָּרָק כְּאֶחָד מְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחַת, דְּהֵינוּ (ז) עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית עַל שְׁנֵיהֶם, וְאִם בֵּרַךְ שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם, גַּם כֵּן יוֹצֵא. וְאִם לֹא הָיוּ תְּכוּפִים זֶה אַחַר זֶה, מְבָרֵךְ תְּחִלָּה עַל הַבָּרָק [שֶׁהוּא מִתְרָאֶה תְּחִלָּה לְעֵין הָאָדָם] עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאַחַר כָּךְ עַל הָרַעַם שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם. (ח) וְהוּא הַדִּין אִם לֹא רָאָה אֶת הַבָּרָק וְשָׁמַע קוֹל הָרַעַם וּבֵרַךְ עָלָיו שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם אוֹ שֶׁבֵּרַךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאַחַר כָּךְ רָאָה בָּרָק, מְבָרֵךְ עָלָיו גַּם כֵּן עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״א) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַבְּרַכֵּי יוֹסֵף (סק״ד) דְּאִם בֵּרַךְ עַל הַבָּרָק וְנִתְכַּוֵּן לִפְטֹר הָרַעַם הַבָּא אַחֲרָיו, יָצָא בְּדִיעֲבַד, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאַחֲרֵי שֶׁטָּבַע הַבְּרִיאָה שֶׁאַחַר הַבָּרָק יוֹצֵא רַעַם, אִם כֵּן חָל בִּרְכָתוֹ עַל הָרַעַם שֶׁיָּצָא אַחַר כָּךְ: (ו) וְאִם יִרְצֶה וכו׳. אֲבָל לֹא יְבָרֵךְ שְׁתֵּי בְּרָכוֹת כְּאַחַת, אֶלָּא אוֹ זוֹ אוֹ זוֹ: (ז) בָּרוּךְ וכו׳ שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ וכו׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן כֹּחַ לְהַטְבָּע לְהָרְאוֹת כֹּחַ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית כְּדֵי שֶׁיִּירְאוּ מִלְּפָנָיו [אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ד) בְּשֵׁם אַבּוּדְרָהָם (הל׳ ברכת הראי״ה)]: **ב** (ח) נִתְפַּזְּרוּ וכו׳. וְדַוְקָא הֵיכָא דְּהַשָּׁמַיִם נִטְהָרוּ וְזָכוּ לְגַמְרֵי בֵּין בָּרָק לְבָרָק, וְאַחַר כָּךְ נִתְקַדְּרוּ הַשָּׁמַיִם בְּעָבִים וְשָׁמַע עוֹד קוֹל רַעַם וּבָרָק, צָרִיךְ לְבָרֵךְ מֵחָדָשׁ עֲלֵיהֶם, דְּהָוֵי מִלְּתָא חַדְתָּא, (ט) אֲבָל הֵיכָא שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ הָעָבִים עַל יְדֵי הָרוּחַ אֶחָד הֲנָּה וְאֶחָד הֲנָּה וְעַדַיִן מְעֻנָּן הָרְקִיעַ, אֲז נִפְטָר הַכֹּל עַל יְדֵי בְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ מֵחָדָשׁ. (י) וּמַשְׁמַע בִּירוּשַׁלְמִי (פ״ט ה״ב) דְּדַוְקָא בְּאוֹתוֹ יוֹם, אֲבָל בְּיוֹם אַחֵר בְּכָל גַּוְנָא לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ. וְלִכְאוֹרָה מַאי שְׁנָא מִכּוֹכָב שֶׁיֵּשׁ לוֹ זָנָב, וְאִפְשָׁר מִשּׁוּם דְּזֶה אֵינוֹ מְצוּי לְהַכִּיר שֶׁהוּא אוֹתוֹ הַכּוֹכָב שֶׁרָץ מֵאֶתְמוֹל וּמִסְתָּמָא כּוֹכָב אַחֵר הוּא, וּמַה שֶּׁכָּתַב אֶפְלּוּ אִם רָאָה כּוֹכָב אַחֵר וכו׳, הֵיינוּ אֶפְלּוּ בְּצַד אַחֵר שֶׁל הָרְקִיעַ: (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) בְּשֵׁם הַתּוֹסָפוֹת (נט. ד״ה על הרוחות) וְכֵן כָּתַב בְּתוֹסְפֵי הָרֹאשׁ״ש (נר. ד״ה על הרוחות) וְאֲלִיָּה רַבָּה (סק״ב) בְּשֵׁם הָרוֹקֵחַ (סי׳ שמג) וּמְרַדְּכִי (פ״ט סי׳ רטו) וַאֲגֻדָּה (פ״ט סי׳ רג): (ד) כִּי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) הָעָתִיק שֶׁזַּעַף הוּא הַנִּשְׁמָע בְּכָל הָעוֹלָם, וְעַיֵּן בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב (פ״ט ס״ב) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם רַשׁ״י (נר. ד״ה מלא) שֶׁאֵלּוּ נִרְאִין אוֹ נִשְׁמָעִין לְמֵרָחוֹק, וּמִשְּׁמַע שֶׁכָּזֶה לְבַד דַּי: (ה) ט״ז (סק״א): (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ז) הַיְינוּ לְפִי מִנְהַג הָעוֹלָם שֶׁמְּהַדְּרִין שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עַל בְּרָקִים שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ וכו׳, אֲבָל בָּאֱמֶת מִדִּינָא דְּגְמָרָא (נט.) אֵין לָזֶה מָקוֹם כְּלָל, וּתְמִיהָ גְּדוֹלָה עַל בְּאֹר הַיטֵב (סק״א) שֶׁכָּתַב דְּמַה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר וְאִם יִרְצֶה אוֹמַר וכו׳ זֶה קָאֵי וכו׳, דְּדִבְרֵי הַמְחַבֵּר נִיחָא כְּשִׁיטוֹתוֹ: (ח) אֲלִיָּה רַבָּה (סק״ד): **ב** (ט) לְחֶם חֲמוּדוֹת (פ״ט אות מא) וְאֲלִיָּה רַבָּה (סק״ה): (י) וְהוּבָא בְּרָא״ש אות י״ג בְּפֶרֶק הָרוֹאֶה (פ״ט) עַיֵּן שָׁם:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבלוח ברכת הנהנין (שם) כתב שאם איחר מלברך עד שנפל הפרח וגדלו הפירות לא יברך עוד, ויש חולקים בזה, לכן טוב לברך בלא שם ומלכות. **ב]** ובסדר ברכת הנהנין (פי״ג הט״ו) הזכיר רק כוכב היורה כחץ באורך השמים ממקום למקום.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בְּרָכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רכז רכח

לְבָרֵךְ וּבֵין רַעַם לְרַעַם, צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ: ג הָיָה יוֹשֵׁב (ט) בְּבֵית הַכִּסֵּא וְשָׁמַע קוֹל רַעַם אוֹ רָאָה בָּרָק, (י) אִם יָכוֹל (יא) לָצֵאת וּלְבָרֵךְ תּוֹךְ כְּדֵי דִבּוּר, (ג) (יב) יֵצֵא, וְאִם לָאו, לֹא יֵצֵא:

רכח בְּרָכַת יַמִּים וּנְהָרוֹת הָרִים וּגְבָעוֹת. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א א(ו) עַל (ו) יַמִּים וּנְהָרוֹת, הָרִים וּגְבָעוֹת וּמִדְבָּרוֹת, אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (א) עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. * ב(ב)וְעַל הַיָּם (ב) הַגָּדוֹל, (ב) וְהוּא הַיָּם שֶׁעוֹבְרִים בּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּלְמִצְרַיִם, אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (ג) עוֹשֵׂה הַיָּם הַגָּדוֹל: ב ג(ג)לֹא עַל כָּל הַנְּהָרוֹת מְבָרֵךְ, אֶלָּא עַל אַרְבַּע נְהָרוֹת דִּכְתִיבֵי בִּקְרָא (בראשית ב י-יד) (ד) כְּמוֹ חִדֶּקֶל וּפְרָת, ד[ו]הוּא שָׂרָאָה אוֹתָם (ה) בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה (ג) מֵהֲלָכָם (ו) עַל יְדֵי אָדָם: ג ה[ו]לֹא עַל כָּל הָרִים וּגְבָעוֹת מְבָרֵךְ, אֶלָּא דַּוְקָא עַל הָרִים וּגְבָעוֹת הַמְשֻׁנִּים, וְנִכָּרֶת גְּבוּרַת הַבּוֹרֵא בָּהֶם:

ה יִרְאֶה שְׁלֵמִי שָׁם וּכְתִבוּ הָרַא״ש (שם) וְהַשְׁוֹוֵר.

א בְּרָכוֹת נ״ד (ע״א).
ב שָׁם וּרְבִּי יְהוּדָה וְחַרְטְבָּ״ם בְּפֶרֶק ״ מְהֵלְכוֹת בְּרָכוֹת (הסי״ד). ג תּוֹסְפוֹת שָׁם (ד״ה על הנהרות) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ט סי״ב רי). ד מִפְּשָׁטוּת הַגְּמָרָא נ״ט (ע״ב). ה הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהָם (הל׳ ברכת הראי״ה) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּלַיְלָה אֶחָד רַק פַּעַם אֶחָד, וְאַף שֶׁרָאָה כּוֹכָב אַחֵר רַק בְּאוֹתוֹ לַיְלָה אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וְגַם עַל כּוֹכָב שֵׁשִׁי לוֹ זָנָב וְשֵׁבָט שֶׁל אוֹרָה שֶׁהוּא פָּרוּשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁל הָרַמְבַּ״ם (פ״י ה״י) וְרַבֵּנוּ הָאִי (הד״ה בעיניך ערך זק א׳) וְהָעֲרוּךְ (שם וערך ככב) צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְיוֹתֵר נָכוֹן בּוֹ בְּגִבּוּרַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹתוֹ דָּבָר נִפְלָא וּבְלִתִּי מְצוּי כִּי אִם לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, וְאִם אוֹתוֹ כּוֹכָב עַצְמוֹ רוֹאֶה בְּכָל לַיְלָה, אוֹ אִם רוֹאֶה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ שִׁלְשִׁים יוֹם אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ. וּלְעִנְיָן זְעוּת אִם עָבַר זְמַן מָה בֵּין רָצַשׁ לְרָצַשׁ דְּאַפֵּשׁ דְּעַתִּיהּ מֵינֵיהּ צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, וְאִם לָאו אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ. וְכֵן לְעִנְיַן רוּחוֹת, כְּגוֹן הָעֲלָה מֵהַרַ״מ מִנִּי בֵּן חָכִיב וְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה (שם). וְעַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח״א) סִימָן ל״ח:

בַּאֵר הַיטֵב

נֶהֱנוּ הָעוֹלָם לְבָרֵךְ עַל רְעָמִים שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם וְעַל בְּרָקִים עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וּמַה שֶּׁכָּתַב הַמַּחַבֵּר וְאִם יִרְצֶה אוֹמֵר שֶׁכֹּחוֹ וְכוּ׳, זֶה קַאי דַּוְקָא עַל רְעָמִים, אֲבָל עַל בְּרָקִים אֵינוֹ מְבָרֵךְ כִּי אִם עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: ג (ג) יֵצֵא. בְּצִיר״ן, דְּאֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר כָּאן יָצָא בְּקָמ״ץ, דְּהָא פְּטוּר הוּא כָּל שֶׁאֵי אֶפְשָׁר, אֶלָּא וַדַּאי דְּקָאָמַר מַה יַּעֲשֶׂה, וּפָרוּשׁוֹ דְּצָרִיךְ לָצֵאת מִשָּׁם וּלְבָרֵךְ, כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרָאוּי וּלְבָרֵךְ בְּסָמוּךְ יַעֲשֶׂה כֵּן. וּכְגוֹן שֶׁלֹּא נָגַע עֲדַיִן בַּמָּקוֹם הַשְּׁנוּפָּת וְלֹא עָשָׂה צְרָכָיו עֲדַיִן אוֹ שֶׁיּוֹכֵל לְטֹל יָדָיו. ט״ז (סק״ב), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב):

א (ו) יַמִּים וּנְהָרוֹת. הֵיינוּ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּדִלְעֵיל (ס״ו רכד ס״ג): (ב) הַגָּדוֹל. הוֹכִיחַ שַׁאִין מְבָרְכִין רַק עַל הַיָּם אוֹקְיָנוֹס הַמַּקִּיף הָעוֹלָם, וּכְסֵפֶר הַתְּרוּמָה (סי׳ רמב) כָּתַב שֶׁהוּא הַסּוֹבֵב אֶרֶץ אנגלטיר״א, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״א) וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) וּבִתְשׁוּבַת שִׁי לְמוֹרָא סִימָן י״ט: ב (ג) מֵהֲלָכָם. פֵּרוּשׁ דְּמָקוֹם שֶׁחָפְרוּ וְשִׁנּוּ מֵהֲלָכָם אֵין מְבָרְכִין:

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * וְעַל הַיָּם הַגָּדוֹל וְכוּ׳. הַשַּׁעַם, שֶׁפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ קָבְעוּ לוֹ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ [רַשׁ״י (נד. ד״ה לפרקים)]. נִרְאֶה לִי דְּאִם בֵּרַךְ עָלָיו עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית יָצָא בְּדִיעֲבַד, דְּהוּא דּוּמְיָא דְּכִרְכַּת שֶׁהַכֹּל, וְעוֹד שֶׁאֲפִלּוּ בְּיַיִן אִם בֵּרַךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ גַּם כֵּן יֵשׁ הַרְבֵּה מֵרִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים דְּסָבְרִי לְהוּ דְּיָצָא בְּדִיעֲבַד, דְּאַף שֶׁלְּכְתְּחִלָּה מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ קָבְעוּ לוֹ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ [כְּדִפְרֵשׁ רַשׁ״י בְּרֵישׁ פֶּרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין (לה. ד״ה כיצד)], מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן דִּיעֲבַד אֵינוֹ יוֹצֵא מִכְּלַל שְׁאָר יְבוּלֵי הַיָּם הַגָּדוֹל וְכוּ׳. וְהַיְנוּ (יז) וְיֵשׁ מַחֲמִירִין בָּזֶה, וּבְפָרָט הֵיכִי דְּמִשְׁעַר שֶׁיִּשְׁמַע עוֹד קוֹל רַעַם וְיוּכַל לְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ, בְּוַדַּאי נָכוֹן לְהַחֲמִיר: (יא) לָצֵאת וּלְבָרֵךְ וְכוּ׳. וְהַיְנוּ (טו) הֵיכָא שֶׁלֹּא עָשָׂה צְרָכָיו וְלֹא נָגַע בְּיָדָיו בְּמָקוֹם הַשְּׁנוּפָת [וְאַף עַל גַּב דִּלְעֵיל בְּסִימָן ד׳ (ס״ו ובמשנ״ב סק״מ) מְבֹאָר דְּהַיְנוּ בְּמִשְׁנֶה הַכִּסֵּא צְרִיךְ לִטֹּל יָדָיו אֲפִלּוּ לֹא עָשָׂה צְרָכָיו, (טו) מִכָּל מָקוֹם הָכָא כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיד הַבְּרָכָה אֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו מִקֹּדֶם, אִם לֹא שֶׁהָיוּ יָדָיו מְטֻנָּפוֹת], אוֹ שֶׁיָּכוֹל לִטֹּל יָדָיו בְּמַיִם אוֹ בְּשָׂאָר מִידֵי דְּמִנַּקֵּי סָמוּךְ לִשְׁמִיעָתוֹ, דְּאִי לָאו הָכִי וַדַּאי יִתְאַרֵךְ הַזְּמַן יוֹתֵר מִכְּדֵי דִּבּוּר: (יב) יֵצֵא. פֵּרוּשׁ יְמַהֵר לָצֵאת מִשָּׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיד הַבְּרָכָה, אֲבָל אִם יִתְאַרֵךְ יוֹתֵר מִכְּדֵי דִּבּוּר דִּבְלָאו הָכִי כְּבָר עָבַר הַזְּמַן, אֵין צָרִיךְ שׁוּב לְמַהֵר. וּמִכָּל זֶה נִשְׁמַע דְּשִׁעוּר הַבְּרָכָה שֶׁעַל רְעָמִים וּבְרָקִים הוּא דַּוְקָא בְּכִכְדֵי דִּבּוּר, (יז) וְאִם עָבַר א]יוֹתֵר מִכְּדֵי דִּבּוּר מֵעֵת שֶׁרָאָה הַבָּרָק אוֹ שָׁמַע הָרַעַם, שׁוּב לֹא יְבָרֵךְ עַל רַעַם וּבָרָק זֶה. וּמִשָּׁעַם זֶה (יח) הֵיכָא דְּעָשָׂה צְרָכָיו וְנָטַל יָדָיו וְשָׁמַע קוֹל רַעַם אוֹ רָאָה בָּרָק, יְבָרֵךְ מִתְּחִלָּה עַל הָרַעַם וְהַבָּרָק וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר אֲשֶׁר יָצַר. וְדַע עוֹד דְּסָתָם יָדַיִם, דְּהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הֵם מְלַכְלְכוֹת, כְּשֵׁרוֹת לְבָרָכָה [סִימָן ד׳ סָעִיף כ״ג]:

א (א) עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. פֵּרוּשׁ כֵּיוָן שֶׁיִּסְדָן (ו) מֵאָז, וְשִׁבְחוֹ שֶׁל מָקוֹם הוּא כְּשֶׁאָנוּ מַכִּירִין הַיּוֹם דְּכָר שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין שֶׁהַמָּקוֹם בָּרָאוֹ מִשֶּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית וְעַדַיִן הוּא קַיָּם. (ג) וְאֵין שַׁיָּךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם כְּמוֹ עַל רוּחוֹת וּרְעָמִים, דְּהָתָם הֲם נִרְאִים וְנִשְׁמָעִים לְמֶרְחוֹק, אֲבָל יַמִּים וּנְהָרוֹת כָּל אֶחָד בִּמְקוֹמוֹ: (ב) וְהוּא הַיָּם שֶׁעוֹבְרִין וְכוּ׳. וְנִקְרָא יָם הַגָּדוֹל מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל הַרְבֵּה (ג) אַחֲרוֹנִים פְּלִיגִי עַל הַמְחַבֵּר וּסְבִירָא לְהוּ דְּדַוְקָא עַל יָם אוֹקְיָנוֹס שֶׁהוּא הַיָּם הַגָּדוֹל שֶׁבְּכָל הַיַּמִּים שֶׁמַּקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם עָלָיו קָבְעוּ בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ מִפְּנֵי גְּדֻלּוֹ, אֲבָל עַל יָם שֶׁעוֹבְרִין בּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא נִקְרָא לְעִנְיַן זֶה יָם הַגָּדוֹל, וּמְבָרְכִין עָלָיו כְּמוֹ עַל שְׁאָר יַמִּים. וְדַע דְּכָל הַבְּרָכוֹת הָאֵלּוּ אֵינָן אֶלָּא כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָן מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם לִשְׁלֹשִׁים יוֹם [אַחֲרוֹנִים]: (ג) עוֹשֶׂה הַיָּם הַגָּדוֹל. כֵּן הוּא לְשׁוֹן הַשּׁוּר, (ד) אֲבָל כַּמָּה פּוֹסְקִים הָעְתִּיקוּ נֹסַח בְּרָכָה זוֹ בִּלְשׁוֹן עָבָר, שֶׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל: ב (ד) כְּמוֹ חִדֶּקֶל וּפְרָת. לָאו דַּוְקָא אֵלּוּ, אֶלָּא הוּא הַדִּין לְכָל הַנְּהָרוֹת (ה) שֶׁהֵן גְּדוֹלוֹת כְּמוֹ אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה נְהָרוֹת, (ו) וְשֶׁיִּהְיוּ יְדוּעִים שֶׁהֵם מִימֵי בְרֵאשִׁית כְּמוֹ אֵלּוּ וְלֹא נִתְהַוּוּ אַחַר כָּךְ, מְבָרֵךְ: (ה) בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה וְכוּ׳. פֵּרוּשׁ דִּבְמָקוֹם שֶׁחָפְרוּ וְשִׁנּוּ מֵהֲלָכוֹ שֶׁל הַנָּהָר לְדָרְךְ אַחֶרֶת, אֵין מְבָרְכִין (ו) מֵאוֹתוֹ הַמָּקוֹם וָהָלְאָה, דְּשֵׁם לָאו מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית הוּא, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) שֶׁמְּצַדֵּד לוֹמַר דְּאִם נִשְׁתַּנּוּ גַּם כֵּן לֹא יְבָרֵךְ: (ו) עַל יְדֵי אָדָם. וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן יַמִּים אִם הִמְשִׁיכוּ בְּנֵי אָדָם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (יא) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) [וְהַנָּה בְּרַמְבַּ״ם (הל׳ תפילה) פֶּרֶק ד׳ הֲלָכָה ט׳ בְּבֵית שַׁיש בּוֹ מְזוּרָיִם שֵׁשׁ גַּם כֵּן רֵיחַ רָע, וַאֲפִלּוּ הָכִי מִדִּינָא מֻתָּר, אֶפְשָׁר דְּהָכָא מִשּׁוּם דְּיֵשׁ רֵיחַ רַע יוֹתֵר גָּדוֹל וְעַל כֵּן נֶחְשָׁב זֶה כִּמְבוֹאוֹת הַמְטֻנָּפוֹת, וּבְהָכֵי נוֹכַל לְיַשֵּׁב הֶהָיא דְּסִימָן פ״ו שֶׁהֶבְאתִי שָׁם בְּשֵׁם אֵלִיָּה רַבָּה (שם סק״א) דְּמַרְתְּפוֹת הַיַּיִן גַּם כֵּן אֵין לְדַבֵּר שָׁם דִּבְרֵי תּוֹרָה, וּבְחַנָּם הִשְׁבַּחְתִּי שָׁם עָלָיו עַיֵּן שָׁם]: (יב) כְּדִלְעֵיל (ס״א) עַיֵּן שָׁם: (יג) אֵלִיָּה רַבָּה (שם) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (יד) מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ב): (טו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (מו) אֵלִיָּה רַבָּה (שם): (יז) חֶמְד מֹשֶׁה (סק״א) וּנְהַר שָׁלוֹם (סק״ד) וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סג ס״ט), דְּלֹא כְּטַ״ז (סק״ב), וְגַם הַפְּרִי מְגַדִּים מְפָקְפֵּק עָלָיו, וְאַף שֶׁהַמָּגֵן גִּבּוֹרִים (שם) מְצַדֵּד כְּהַטַּ״ז, סָפֵק בְּרָכוֹת לְהַקֵּל: (יח) אֵלִיָּה רַבָּה (שם):

א (ו) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א): (ב) (ג) הָרַב עוֹבַדְיָה מִבַּרְטְנוּרָא (פ״ט מ״ב) וּפְרִישָׁה (סק״ג) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (פ״ט אות לז) [בְּשֵׁם אַבּוּדְרָהָם (הל׳ ברכת הראי״ה) וְגַם הִכְרִיחוּ כֵּן מִדִּבְרֵי תְּשׁוּבַת הָרַא״ש (כלל ד סי׳ ד) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וְהַגְּרַ״א בְּשִׁנּוּיִים אֲלִיבוּ (פ״ט מ״ב): (ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) עַיֵּן שָׁם: ב (ה) הוֹכַחַת מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) מִמַּפֶּה פּוֹסְקִים, וְכֵן כָּתְבוּ אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) וְהַגְּרַ״א: (ו) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ג): (ז) אֲבָל בְּשָׂאר מָשֶׁךְ הַנָּהָר שְׁלֹמַעְלָה מִזֶּה מְבָרְכִין [שֵׁ״ת (נט:) עַיֵּן שָׁם]: (ח) וּבְפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״ד) מְצַדֵּד לוֹמַר דְּמִסְתָּמָא לֹא נִשְׁתַּנָּה, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בְּסִדּוּר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (פ״ג ה״ז) כָּתַב שִׁישׁ חוֹלְקִים בָּזֶה וְסִפֵּק בִּרְכוֹת לְהַקֵּל, וְלָכֵן יְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah